

Redactioneel

Ik schrijf dit redactioneel op Allerheiligen. Van alle feestdagen draagt die mijn voorkeur weg. Niet dat die dag doorgaans zo feestelijk is, wel omdat die in de herfst valt. En laat de herfst van alle seizoenen mijn favoriet zijn.

Van kinds af aan bezochten we die dag verschillende kerkhoven. De zweem van tristesse die er altijd waarde, combineerde voor mij feilloos met de bonte bruin-geel-rode kleurenpracht van de bomen die de meeste begraafplaatsen tooien.

Ook dit jaar trok ik, deze keer met mijn kinderen, naar een kerkhof. Op een van de graven lag een anker en een kompas; de overledene was bij leven een fervent hobbyzeiler.

Toen mijn zoon dat zag vroeg hij plots, out of the blue: "Zeg, pa, stel dat je morgen tegen een boom rijdt, moeten we dan een bonsai planten op je graf?" Eerst was ik even verbouwereerd, daarna schoot ik in een luide lach. "Om te beginnen," zei ik, "wil ik gecremeerd worden. Geen graf dus voor mij." "Geen probleem," dixit mijn zoon. "Dan kunnen we een bonsai planten op de plaats waar we je as uitstrooien. Naar het schijnt is dat goeie meststof, dus die gaat daar goed groeien. Als we straks thuis zijn, moet je maar tonen welke we moeten nemen."

Hij zei het al grappend en grollend, maar ergens bleef er toch iets van hangen. Terug thuis trok ik de kletsnatte tuin in en monsterde mijn bomen. Ik betrapte mezelf erop dat ik onwillekeurig een 'lijfboom' aan het uitkiezen was. Stel dat, welke zou ik... Ik verjoeg snel de gedachte.

Want het mag dan wel Allerheiligen zijn, ik wil het leven vieren. Met familie, vrienden, kennissen. Met al wat goed en mooi is. Dus ook met bonsai. Zoals onlangs, op de algemene vergadering van de VBV - waarvan u in dit nummer een verslag kan lezen - die baadde in een vrolijke, joviale, levenslustige sfeer.

Op het leven dus. En op bonsai. Voor al de rest zijn er chrysanten.

Geert De Blende

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Op bezoek bij

Tekst: Geert De Blende

Foto's: Lieve verhulst

Kunio Kobayashi, Ryan Neil, Mauro Stemberger... Allemaal klinkende namen in de bonsaiwereld. We lezen over hun leven en werk, gaan naar hun demo's en nemen hun bomen als voorbeeld. Maar dicht bij ons, hier in Vlaanderen, zijn ook veel mensen intensief met bonsai bezig. Niet professioneel, maar wel met heel veel passie. In deze artikelenreeks willen we telkens een Vlaamse bonsaika voor het voetlicht brengen. De spits bijten we af met Lieve Verhulst, met een passie voor bonsai én de bonsaivereniging.

Met mijn hoofd vol vragen belde ik op een herfstige zondagnamiddag aan bij Lieve. Voor een gesprek van ongeveer een uurtje, zo hadden we afgesproken. Het zijn er uiteindelijk bijna drie geworden. Toen de koffie geserveerd was, stak ze spontaan zelf van wal...

Ik ben zo'n dertig jaar geleden voor het eerst in contact gekomen met bonsai. Ik vond dat fascinerend, maar had toen als moeder van vier jonge kinderen totaal geen tijd. Een dikke twintig jaar geleden viel hier op een goeie dag een foldertje in de bus, van VBV De Leie. Het was een uitnodiging voor een introductienamiddag. Omdat mijn nieuwsgierigheid terug geprikkeld was, ben ik daar heen gegaan. Ik kwam naar huis met een Juniperus die we hadden bedraad en gevormd. Vanaf toen is het vuur beginnen branden en is het niet meer gedoofd. Ik ging elke maand naar de vergadering, al was ik niet altijd even tevreden over de werking. De toenmalige voorzitter deed heel veel in jouw plaats, zonder uitleg te geven. En laat dat nu net ontzettend belangrijk zijn: de mensen uitleggen waarom je iets doet. Of iets niet doet. Gaandeweg was heel het bestuur ouder geworden, en was de rek er wat uit. Alle bestuursleden gaven aan te willen stoppen. En er waren geen nieuwe kandidaten om over te nemen. Op de allerlaatste vergadering, waarbij het doek dus zou vallen over De Leie, stond Patrick De Witte zich plots

recht en zei: "Ik wil wel voortdoen, maar alleen als iemand mij helpt." Nu ben ik altijd al geëngageerd geweest, vroeger als leidster in de Chiro, daarna als lid en voorzitter van de ouderraad. Dus ben ik mee op de boot gesprongen. We schrijven eind 2005. Patrick, zijn vrouw en ikzelf zijn vandaag nog altijd de drijvende kracht achter De Leie. Ondertussen tellen we een honderdtal leden.

Vanaf dat moment was ik intensiever bezig met bonsai. Ik vond dat ik niet genoeg wist, te weinig kennis had over bonsai om onze leden goed te kunnen helpen. Dus ben ik cursussen gaan volgen. Eerst de cursus van de VBV 'Voor wie meer wil', gevolgd door 'Wie meer wil plus' en de opleiding als 'boombespreker'. Later ook de Bonsai Academy, met Marc Noelanders. Dat doe ik nu het zevende jaar op rij, grotendeels met dezelfde mensen. Op dit moment volgen we vooral de projectbomen op die we tijdens de eerst vier jaar hebben opgestart. Daarnaast laat ik mij voor een aantal bomen ook begeleiden door Danny Use, maar dat hou ik volledig gescheiden van de VBV. Vijf jaar geleden zijn we bij De Leie dan zelf met een beginnerscursus begonnen.

Eind 2021 zijn er nieuwe bestuursverkiezingen. We gaan met dezelfde mensen verder, want het is niet eenvoudig om nieuwe bestuursleden te vinden. Gelukkig kunnen we wel rekenen op heel veel helpende handen.

In de club is iedereen welkom. Van mensen die het rustig en gezapig aan willen doen, met een paar eenvoudige bomen, tot de meer ambitieuze hobbyist. Al zien we vaak dat die laatsten na een paar jaar in een ander circuit terechtkomen en de VBV vaarwel zeggen, wat op zich wel jammer is.

Tegelijkertijd ben ik nu al 4 jaar penningmeester van de overkoepeling VBV, een functie die ik heb overgenomen van Stéphane Van Lint.

Dus ik spendeer heel veel tijd aan de VBV en aan De Leie. Het is een pak werk, maar ik doe dat ontzettend graag. Ik geniet ervan mijn kennis door te geven tijdens de clubvergaderingen. Als mensen tevreden naar huis gaan, maakt mij dat ook blij. Al ben ik na zo'n dag wel pompaf door het vele babbelen...

Lieves tuin: herfstzicht.

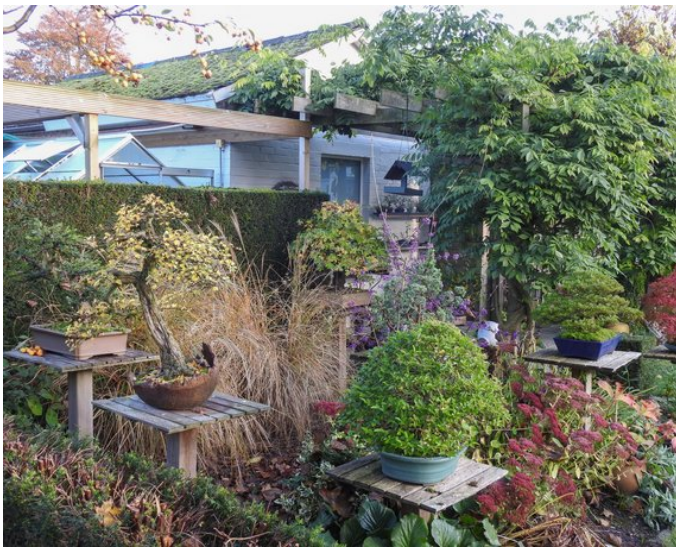
Lieves tuin: herfstzicht.

Lieves tuin: herfstzicht.

Lieves tuin: herfstzicht.

Lieves tuin: herfstzicht.

We hebben al heel veel gesproken over je werk binnen de VBV. Als je het goed vindt, zou ik het nu graag met je willen hebben over je bonsai en je werk aan je bonsai zelf. Welke bomen dragen je voorkeur weg? Welke stijlen zie je het liefst? Welke technieken pas je toe?

Echt specifieke voorkeuren heb ik niet. Ik werk heel graag met loofbomen, omdat die veel variatie bieden, en qua techniek, en qua evolutie doorheen de seizoenen. Op pinussen bijvoorbeeld heb ik minder vat. Juniperussen zijn vrij arbeidsintensief omdat die met meer regelmaat moeten worden bedraad. Satsuki en bloeiers zie ik ook heel graag.

Ik heb vooral midsize bomen, het moet allemaal handelbaar blijven, al heb ik ook wat shohin. Qua stijl heb ik niet meteen een voorkeur. Elke boom heeft wel iets, heeft zijn eigenheid. Hoewel, als ik dan toch moet kiezen: ik vind bosjes en klompstijlen heel mooi, en literati.

Wat ik niet graag doe, ik steeds maar opnieuw bedraden. Ik vind trouwens dat je een boom vanaf een bepaald moment in zijn opbouw beter niet te veel meer bedraadt, maar dat je die spontaan tot volwassenheid moet laten komen. De boom toont dan zelf de weg. Een van mijn oudste bomen, bijvoorbeeld, een Juniperus communis, bedraad ik eigenlijk totaal niet meer. En toch gaat die er elk jaar nog op vooruit. Soms laat ik bomen ook eens een jaar ongemoeid, je ziet dat ze daar deugd van hebben.

Grof werk, zoals fel buigen, is aan mij niet meteen besteed. Idem voor freeswerk. Echt zwaar freeswerk, met een Makita, is niets voor mij. Het lichtere doe ik wel, zij het dat dat tot nu toe op een laag pitje stond. Ik ben juist met pensioen gegaan, dus ga ik daar nu wel meer tijd voor hebben. Al heb ik niet zo veel bomen met dood hout. Ik vind trouwens ook dat je daar niet in mag overdrijven. Ik heb het niet zo voor bomen

met meer dood dan levend hout, trop is te veel. Maar da's natuurlijk een kwestie van smaak.

Voor de rest pas ik alle technieken toe die nodig zijn, maar altijd op maat van de boom. Moet de stam nog verdikken? Of een tak? Moet er op een bepaalde plaats meer verfijning komen? Zit de verhouding tussen de top en de rest van de kruin goed?

Ik vind het ook belangrijk dat je durft te experimenteren. En falen. Zo heb ik bijvoorbeeld een Juniperus waarop ik loof van een Itoigawa heb geënt. Het ging om drie zoogenten. Die zijn allemaal mislukt. Een gewone ent lukte daarna wel. Het is zaak om te blijven proberen, niet op te geven en te blijven leren, ook uit anderen hun ervaringen.

Water geef ik altijd met de hand. Op dat moment monster ik mijn bomen. Ik kan dat niet genoeg zeggen tegen de mensen: kijk naar je bomen, elke dag opnieuw. Zo leer je ze kennen. En zie je elk probleem meteen, waardoor je indien nodig ook onmiddellijk kan ingrijpen.

Naast watergift is bemesting natuurlijk van cruciaal belang. De meeste van mijn bomen zitten al in een redelijk gevorderd stadium, dus dat vergt natuurlijk een ander bemestingspatroon dan startmateriaal dat volop in opbouw is. Zelf geef ik mijn bomen eerst visemulsie. In het begin om de veertien dagen, vanaf mei om de week. In juni schakel ik dan over op korrelmest, maar met mate. In september neem ik mijn toevlucht tot vloeibare mest met een laag stikstofgehalte.

Lieve houdt van bosjes. Een yose-ue van kardinaalsmuts doorheen de de tijd en de seizoenen.

Lieve houdt van bosjes. Een yose-ue van kardinaalsmuts doorheen de tijd en de seizoenen.

Lieve houdt van bosjes. Een yose-ue van kardinaalsmuts doorheen de tijd en de seizoenen.

Lieve houdt van bosjes. Een yose-ue van kardinaalsmuts doorheen de tijd en de seizoenen.

Ook voor bloeiers heeft ze een zwak. Hier een Rhododendron undicum, plant in 2019...

2020...

2021.

Schenk je veel aandacht aan de potkeuze en de presentatie van je bomen?

Een geschikte pot geeft ongelofelijk veel meerwaarde. Het gaat om het geheel, om de symbiose tussen boom en pot. Niet al mijn bomen staan al in de juiste pot. En de juiste pot kiezen is verschrikkelijk moeilijk. Persoonlijk kan ik dat echt niet zonder de boom erbij. Hoewel dat praktisch niet altijd evident is. Ik heb wel al eens wat potten via het internet gekocht, maar dat was doorgaans geen succes. Bij nagenoeg alle potten die ik zonder boom heb gekocht, heb ik mijn twijfels. Potten in het wilde weg kopen, vind ik verloren geld.

Wat ik ook heel belangrijk vind, maar dan hebben we het over tentoonstellingen, is een mooie tafel. Een mooie presentatie met accentplant en eventueel aangepaste scroll maken het plaatje compleet.

Nu we het toch over tentoonstellingen hebben: ambieer je dat?

Voor mij hoeft dat niet per se, al kan ik niet ontkennen dat het de ijdelheid streelt. Als één of meerdere van jouw bomen geselecteerd zijn voor een tentoonstelling, ben ik eigenlijk toch ook wel een beetje trots. Maar ik kan evengoed genieten van mijn bomen in de tuin

Je mag best trots zijn op het parcours dat je al hebt afgelegd, daar is helemaal niets mis mee. Hoe zie je je nog verder evolueren in de toekomst?

Ik ben tevreden met de bomen die ik heb. Al zijn het niet allemaal topbomen, ze kennen allemaal een goede evolutie. Mensen beseffen dat vaak niet, maar dat is eigenlijk de essentie: bonsai is geduldig zorgen dat je bomen in de juiste richting evolueren.

Tevreden zijn met de bomen die ik heb, wil evenwel niet zeggen dat ik niet nog beter wil doen. Ik wil blijven werken aan mijn projectbomen, en vooral aan nog meer verfijning. Dat is mijn doel: wat ik heb, naar een zo hoog mogelijk niveau tillen. Voortdurend verbeteren.

Veel bomen koop ik dan nu ook niet meer. Hoewel ik misschien wel overstag kan gaan voor een exemplaar dat direct mijn hart steelt. Of soms nog eens een boom koop van iemand die stopt, of eentje die door iemand helemaal is opgegeven. Ik vind het een heel plezierige uitdaging om van die boom toch nog iets te proberen maken en die zo te 'redden'. Vaak verkoop ik die daarna dan terug door. Ik wil mijn aantal bomen onder controle houden, want het moet haalbaar blijven.

En wat misschien nog het allerbelangrijkste is: bezig zijn met mijn bomen, ontspant me enorm. Ik vind daar rust in. In deze toch behoorlijk rusteloze tijden.

Daarna trekken we de tuin in. Bij elke boom geeft Lieve een klein woordje uitleg. Waar die vandaag komt, wat de sterke en zwakke punten zijn. Wat er nog moet gebeuren. Want het valt enorm op: altijd, maar dan ook altijd kijkt ze vooruit en focust ze op de aandachtspunten: "Dit stuk, bijvoorbeeld, is nog niet dens genoeg. Daar moet ik nu aan werken. Of hier, dit loof staat nog te ver van de stam, dat pak ik momenteel aan. Deze pot is nog niet ideaal. Hier moet ik nog wat bijbedraden om de positie te verbeteren."

Ze toont me aan welke projectbomen ze onder begeleiding van Marc Noelanders werkt, welke van Danny Use en welke ze helemaal zelf doet. We passeren via haar shohin, en haar 'kweekhoek' met prebonsai, waar ze naar hartenlust experimenteert, o.a. met marcotteren.

Als ik haar tot slot vraag naar haar lievelingsboom, moet ze me het antwoord schuldig blijven. "Ik heb wel een paar bomen die mij echt na aan het hart liggen, maar om nu te moeten kiezen, neen, dat mag je me niet vragen, dat kan ik niet."

Wanneer we terug naar binnen gaan, schemert het al, en zijn de bonte herfstkleuren van Lieves loofbomen inmiddels vervaagd tot grijs. Het gesprek dat een uurtje zou duren, is lichtelijk uitgelopen. De tijd gaat snel als inspirerende mensen vol vuur vertellen.

Evolutie van een van haar lorken. Foto uit 2012...

2016...

2018...

2021.

Ulmus parvifolia 'coritcosa', 2021

Pinus sylvestris, vormgegeven tijdens de Bonsai Academy met Marc Noelanders.

Enten voor bonsai

In dit tweede deel over enten hebben we het alleen over de methodes die van toepassing zijn voor bonsai.

In de regel wil men via deze methode het design van de boom verbeteren. Niet in de eerste plaats om een cultivar op een wilde onderstam te enten. Al zijn daar wel enkele uitzonderingen op.

We overlopen de zes meest toegepaste methodes.

1. Klassieke kroonent

Deze methode wordt enkel gebruikt om een veredeling toe te passen. Bijvoorbeeld om een cultivar van een sierappel te plaatsen op een wilde onderstam. Men doet dit om er zeker van te zijn dat de gewenste cultivar of variëteit terugkomt in de juiste kleuren en vormen. Bij zaailingen is dat lang niet altijd het geval.

De techniek volgt deze stappen:

- Verzamel entmateriaal van een geschikte moederplant;
- snij de ent met een zeer scherp mes aan zodat die een langgerekte V-vorm heeft aan de basis;
- Knip de onderstam af. Voor bonsai doet men dit zeer laag;
- Maak een inkeping;
- Plaats de ent in de inkeping en zorg ervoor dat de lagen van de bast perfect op elkaar aansluiten. Meestal lukt dat maar aan één zijde;
- Wikkel in enttape;
- Dek af met entwas zodat het water niet in de inkeping kan.

Onderstam met meerdere enten. De bast sluit slechts op één plaats aan met die van de onderstam. Dat werkt perfect.

Enttape, verkrijgbaar in de meeste tuincentra.

Bij dennen pakt men de hele zone in met plastic om verdamping tegen te gaan.

Bij deze zit de hele zone ingepakt. Een soort miniserre rond de enten. Op deze manier kan men snel een betere vertakking bekommen, precies op de gewenste plaatsen.

2. Zoogent

De techniek bestaat erin dat men een tak van de plant zelf gebruikt om die dan op een andere plaats aan te enten mits 'zogen'.

De techniek:

- Selecteer een geschikte tak. Best eentje die minstens twee jaar oud is maar nog heel soepel;
- Test uit of de tak voldoende lang is om te buigen tot op de plaats waar men wil enten;
- Snij de entplaats aan door een langgerekt ovaalvormig deeltje van de bast weg te halen. Snij tot in het echte hout;
- Buig de aan te enten tak en snij die op dezelfde manier aan als de entplaats. Probeer de twee aansnijdingen precies even groot te maken;

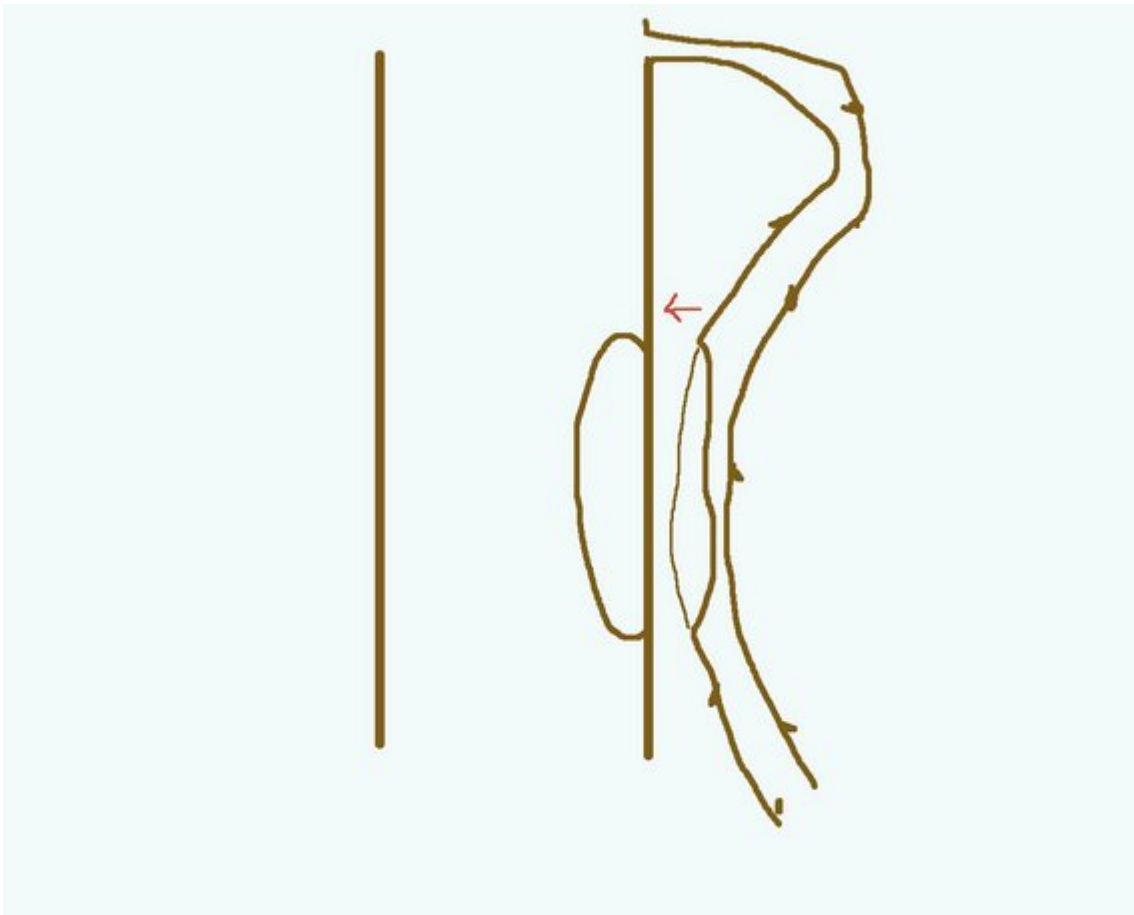
- Plaats de twee aangesneden zones exact op elkaar. Zorg ervoor dat de aangesneden randen van de bast juist op elkaar passen, zoveel als mogelijk toch;
- Zet vast met tape;
- Dek af met wondpasta of entwas. Overdrijf niet, de was mag niet tussen de twee aangesneden zones komen. Dan kan de bast van de ent niet vergroeien met die van de boom;
- Knip na minstens een jaar de tak los. Bij coniferen duurt dat twee en zelfs drie jaar.

Variant

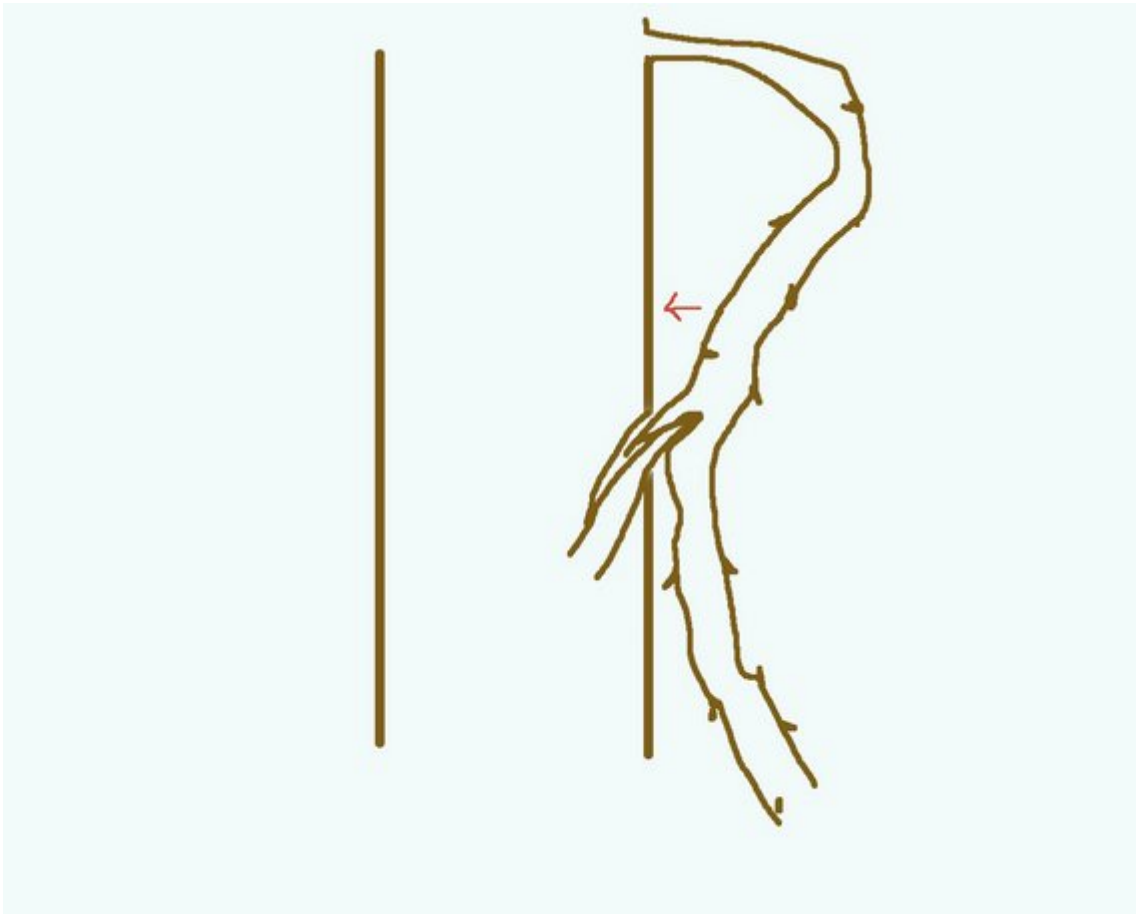
- Zelfde werkwijze als hierboven

maar

- Haal geen bast weg en maak in de plaats een eerder lange wigvormige insnijding;
- Doe hetzelfde op de entplaats, in de omgekeerde richting dan. Maak die insnijdingen ongeveer even lang;
- Schuif in elkaar;
- Werk op dezelfde manier af als bij de eerste werkwijze.

zoogent met ovale aansnijding

Variant. De twee wiggen worden in elkaar geschoven.

Het kan ook met oudere takken op den. Het duurt dan drie tot vier jaar eer de ent aanslaat. In dit voorbeeld wordt de plaats van de ent vochtig gehouden door er een potje met sfagnum over te plaatsen. Om de bast in elkaar te laten vergroeien mag die niet uitdrogen.

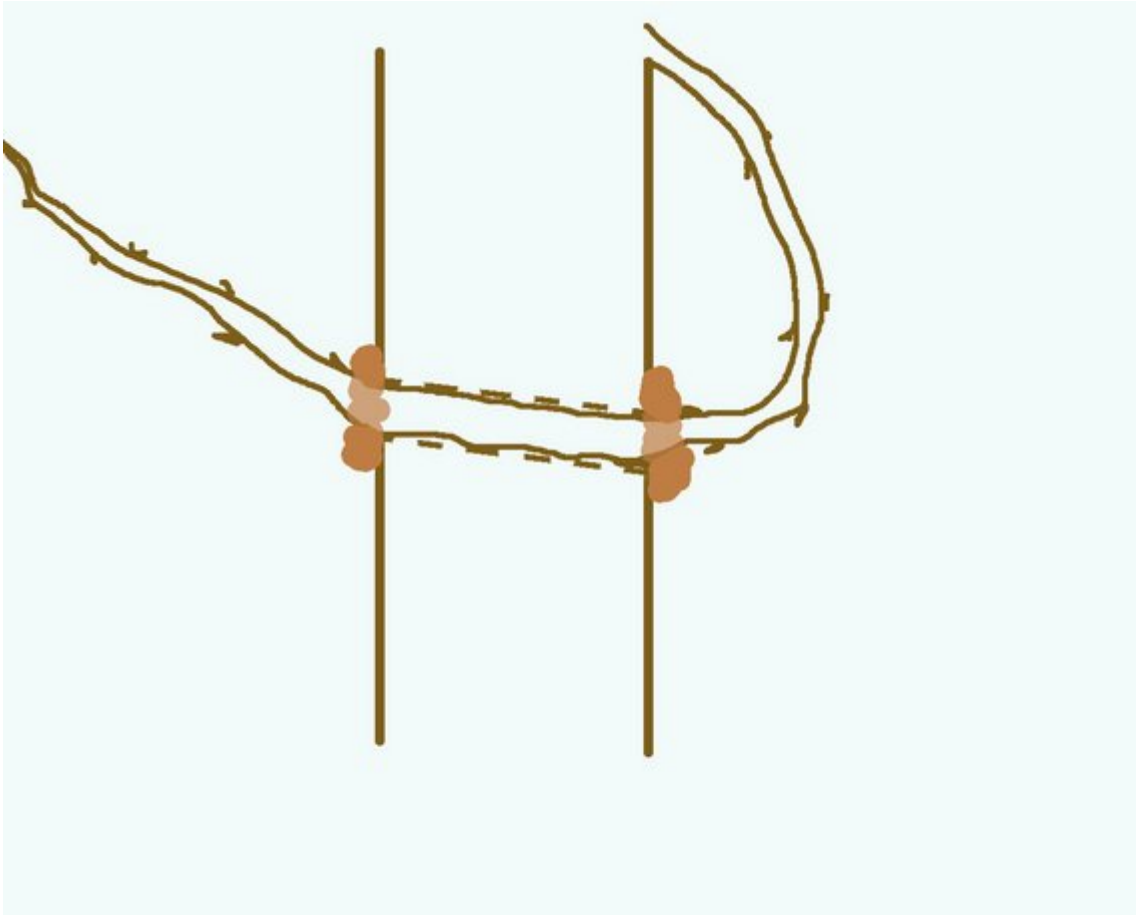
3. Zoogent mits doorboren

Een heel aparte techniek die eigenlijk alleen bij bonsai gebruikt wordt.

Normaal maakte men een wigvormige aansnijding of haalt men een deel van de bast weg op de entplaats. Bij deze methode doorboort men gewoon de stam op de plaats waar men een nieuwe tak wil.

De werkgang:

- Zoek een voldoende lange en soepele tak uit die men kan buigen tot op de plaats waar de nieuwe tak moet komen;
- Kies de entplaats. Dat mag gerust een dikke stam zijn;
- Haal de bladeren of naalden weg van de tak die men wil gebruiken als entmateriaal;
- Doorboor de stam. Kies een boortje met zowat dezelfde diameter als de tak die als ent moet dienen;
- Schuif de tak door het gaatje en trek tot die gaat klemmen;
- Dek de wond af met entwas;
- Laat alles gedurende minstens twee jaar ongemoeid. Knip de tak die als ent dient pas los als de tak aan de zijde die moet blijven krachtig groeit en dikker aan het worden is als de tak aan de andere kant. Bij een lork duurt dat bijvoorbeeld vier jaar.

Aan de linkerkant zal de nieuwe tak mogen blijven. De rechterkant, die meerdere jaren als 'voeding' dient mag met de tijd weg. De lichtbruine streepje beduiden entwas.

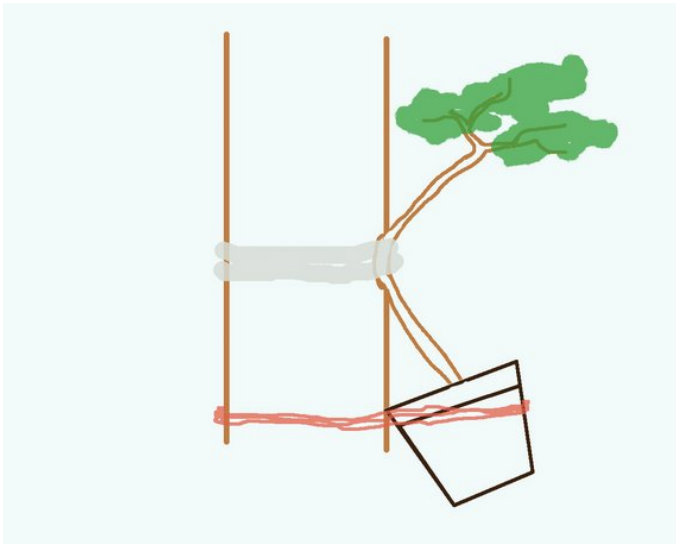
4. Een hele plant openten met als doel nieuwe takken te verkrijgen.

Het entmateriaal heeft in de regel geen eigen wortels. Bij sommige soorten is de slaagkans dan ook gering.

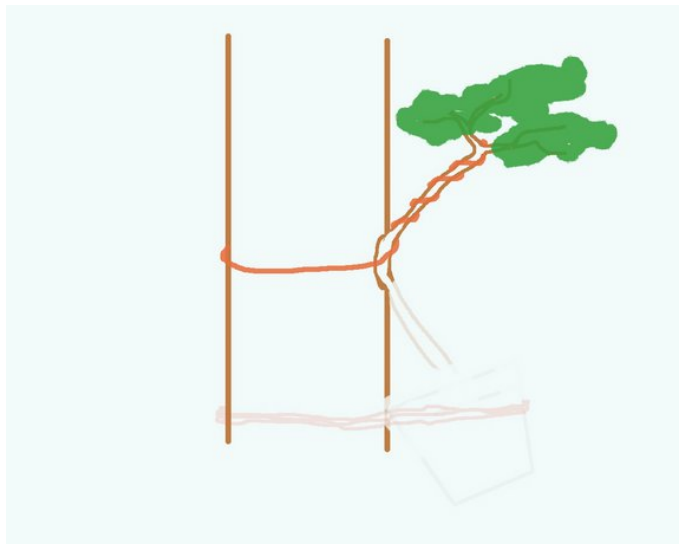
Daarom ent men vaak een hele plant aan. Het overbodige deel, de wortels, worden na enkele jaren weggesneden.

Werkwijze:

- Kies de plaatsen uit waar men nieuwe takken wil;
- Kies geschikte planten uit om op te enten. In de regel zijn dat planten van drie à vier jaar oud die in een plastic potje staan;
- Maak een V-vormige inkeping op de plaats waar de nieuwe tak moet komen. Zorg dat die tot in het echte hout gaat;
- Snij het stammetje - halverwege de hoogte - V-vormig aan. Die plaats moet perfect passen in de V-vormige inkeping;
- Plaats het stammetje in de inkeping. Zorg ervoor dat de bast zo goed als mogelijk aansluit bij die van de ontvangende boom;
- Zet vast. Men doet dit vaak met een sterk nietje;
- Dek af met entwas;
- Zorg dat ook de aangebrachte ent regelmatig water en voedsel krijgt;
- Snij na twee tot vijf jaar de wortels weg. Als de aangebrachte plant sterk gaat ontwikkelen is dat een teken dat de ent 'pakt'.

Boompje tegen boom.

Na een tijd mogen de wortels weg.

Zeer zware shimpaku. Een yamadori. Die hebben onderaan vaak geen takken. Rechts in beeld staat de bak met jonge planten klaar om op te enten. In dit voorbeeld komen er een twaalfstal enten. Die zullen zowel nieuwe wortels als nieuwe takken aanleveren.

Een voorbeeld met een hele reeks enten. In dit voorbeeld koos men ervoor om meteen ook een cultivar op te enten. Doel is dus meer en beter loof te verkrijgen.

De wortels werden zopas weggehaald. De vijzen waarmee men alles vastgezet had zijn nog te zien.

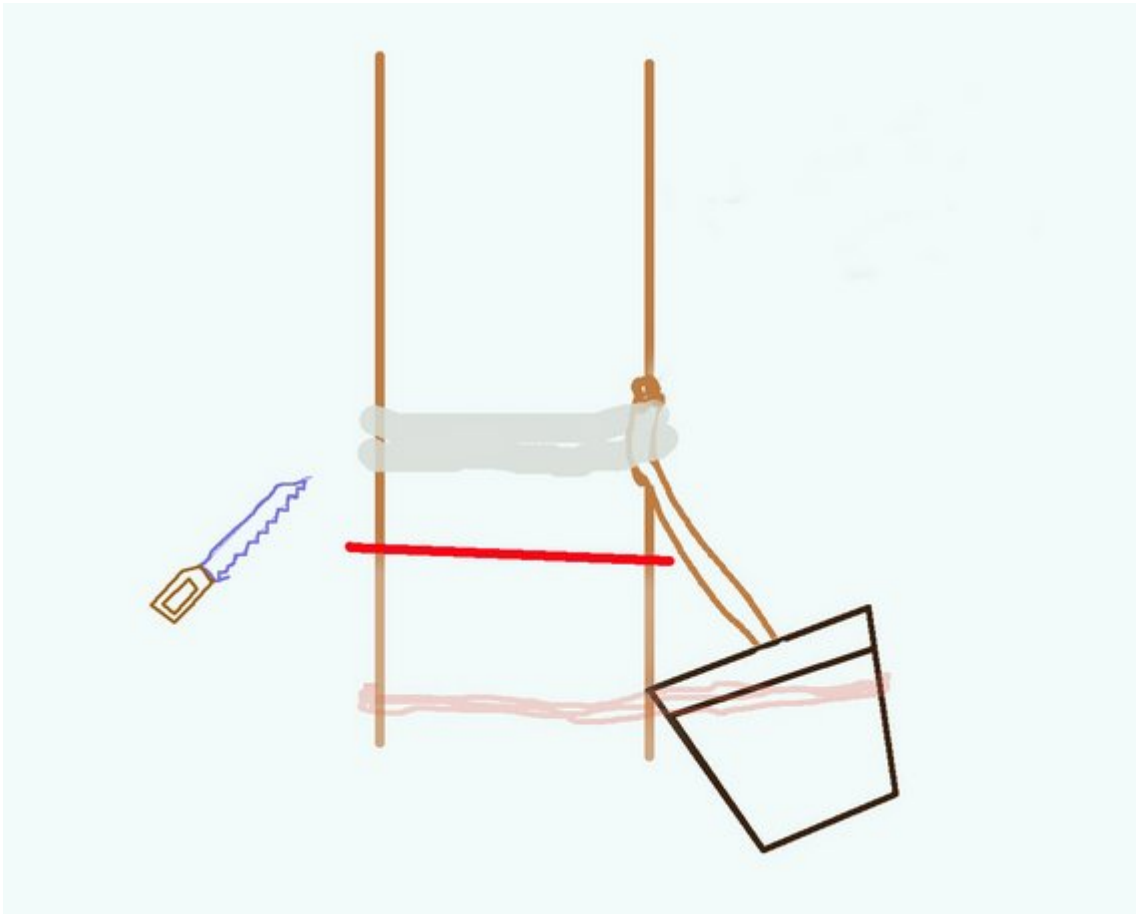
5. Een hele plant openten met als doel nieuwe wortels te verkrijgen.

Yamadori hebben vaak een lange stam zonder zijtakken. Alleen de kruin is in dat geval geschikt. Dat valt op te lossen door hoog op de stam nieuwe wortels aan te enten.

Daarom ent men vaak een hele plant aan. Het overbodige deel, het stammetje, wordt na enkele jaren weggesneden.

Werkwijze:

- Kies de plaatsen uit waar men wortels wil;
- Kies geschikte planten uit om op te enten. In de regel zijn dat planten van drie à vier jaar oud die in een plastiek potje staan;
- Maak een V-vormige inkeping op de plaats waar de nieuwe tak moet komen. Zorg dat die tot in het echte hout gaat;
- Snij het stammetje - halverwege de hoogte - V-vormig aan. Die plaats moet perfect passen in de V-vormige inkeping;
- Plaats het stammetje in de inkeping. Zorg ervoor dat de bast zo goed als mogelijk aansluit bij die van de ontvangende boom;
- Zet vast. Men doet dit vaak met een sterk nietje of met vijzen;
- Dek af met entwas;
- Zorg dat ook de aangebrachte ent regelmatig water en voedsel krijgt;
- Snij na twee tot vijf jaar het stammetje en de takken weg. Als de aangebrachte plant sterk gaat ontwikkelen is dat een teken dat de ent 'pakt'.

In dit geval zullen alleen de wortels blijven.

De stam en de kruin werden weggehaald. Nu zal men het bovenste deel van de plant, uiteraard mét de aangeënte wortels, afzagen en apart oppotten. Het resterende onderste deel van de stam gooit men in de regel niet weg. Door ook daar enten aan te brengen, nu met het oog op het plaatsen van takken, verkrijgt met meerdere planten uit één yamadori.

De plaats waar de ent groeit, het maakt niet uit of het wortels of takken zijn, blijft een zwakke plaats. Als men een nieuwe tak wil bedraden zal men die aan de basis altijd eerst inpakken met raffia en er daarna voor zorgen dat de buiging niet begint op de plaats van de ent maar enkele centimeters verder op het takje.

Enkele voorbeelden.

Enkele voorbeelden.

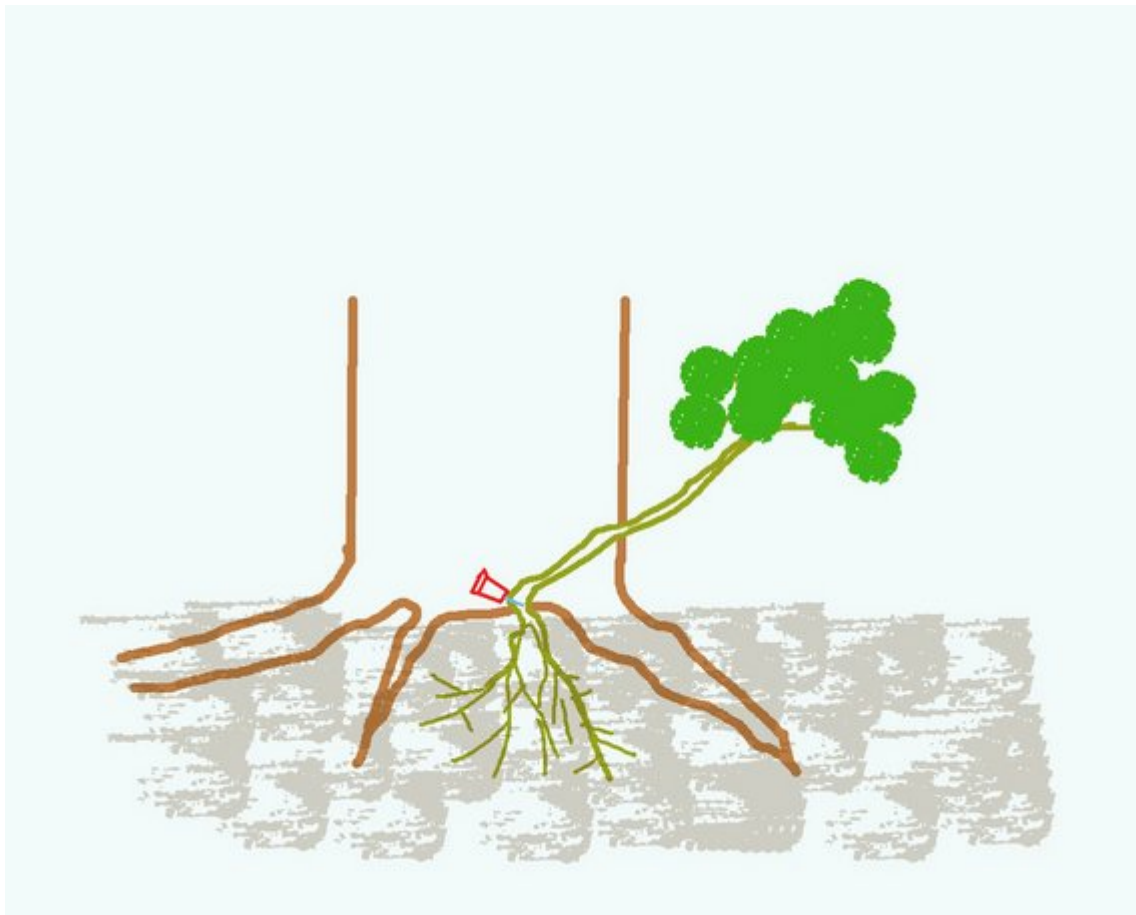
6. Wortelent

Het komt wel eens voor dat de wortelbasis echt niet voldoet. Bijvoorbeeld door het feit dat aan één zijde oppervlaktewortels ontbreken.

Dit valt bij veel soorten op te lossen door er wortels op te enten. Precies op de gewenste plaats.

Werkwijze:

- Kies enkele plantjes van dezelfde soort, liefst twee- à driejarigen met goede wortels;
- Haal de grond weg aan de stambasis van de ontvangende plant. Borstel proper;
- Ontdoe de entplantjes van grond en snoei zo nodig de wortels;
- Maak een V-vormige insnede op de plaats waar men de wortels wil. Dat kan op meerdere plaatsen;
- Maak een V-vormige aansnijding op het donorplantje;
- Druk het jonge plantje in de V-vormige insnede aan de stambasis van de ontvangende plant;
- Zet vast, bv. met een nietje;
- Herhaal dit als men meerdere extra wortels wil;
- Dek alles af met wondpasta;
- Zorg ervoor dat de wortels van de donorplantjes goed bedekt zijn met grondmengsel;
- Haal de stammetjes na één of twee jaar weg.

Meestal mag het bovengrondse deel na een jaar weggesneden worden.

Zoogent op beuk. In Japan beschermt men die entzone vaak door er een pot met sfagnum tegen te bevestigen om alles vochtig te houden.

Van maand tot maand. Januari en februari

Tekst en foto's: Stéphane van Lint

't Is zo ver, 2021 loopt op z'n eind alsook deze artikelenreeks. Ik mag hopen dat deze reeks je geholpen heeft in het plannen van de komende bonsaiwerkzaamheden doorheen het jaar.

Plannen van de dagelijkse en maandelijkse verzorging is één ding. Je kan of moet eigenlijk ook plannen op langere termijn. Is jou afdeling volgend jaar aan de beurt om een tentoonstelling te organiseren dan zal men je ongetwijfeld vragen om een of enkele bomen te tonen. Het volstaat meestal niet om de dag voor het gebeuren de pot op te kuisen en wat mos op het grondoppervlak te gooien. Neen, dit plan je. Welke bonsai komen in aanmerking en zijn dus in een voldoende gevorderd stadium. Ongetwijfeld zijn er een aantal die mits kleine ingrepen toonwaardig zijn. Echter, die kleine ingrepen vergen soms (veel) tijd. Een correctie van de voorkant of inclinatie kan men maar 1x per jaar aanpakken tijdens het verpotten. Dit geldt ook voor die meer geschikte pot waar je hem wil in zetten en ervoor gekocht hebt. Een extra vertakking neemt minstens een groeiseizoen in. Mooi, natuurlijk gegroeid mos tussen de oppervlaktewortels dient minstens enkele weken voor het toonmoment aangebracht te worden.

In de winterberging krijgen de bomen die hun loof behouden nog daglicht.

Sterkere bomen blijven gewoon buiten en krijgen enkel een lichte bescherming tegen de uitdrogende wind.

Deze november en decembermaand ga je de bomen klaarmaken voor de winterberging en bekijk je de bomen grondig. Dan maak je al plannen voor de komende 2, 3 misschien wel 10 jaar. Ook bij het stijlen of herstijlen van een bonsai heb je een toekomstbeeld voor ogen en plan je de nodige ingrepen voor de komende jaren.

Plannen dus, op maand- en jaarbasis misschien zelfs naar volgend decennia om tot de mooiste bonsai te komen.

Verpotten geeft de éénmalige kans om een nieuwe oriëntatie te geven aan de bonsai.

De komende 2 maanden januari en februari. Als je de klimaatatlas van het KMI raadpleegt, behoren deze gemiddeld tot de koudste en droogste van het jaar. Hier vloeien dus de volgende te nemen voorzorgen uit:

Bescherming tegen koude temperaturen en wind voor de gevoeligste bonsai en accentplanten. Ken dus de soorteigen karakteristieken en hou ook rekening met de grootte en type van drager waarin of waarop de planten staan. Eenzelfde soort als shohin of rotsbeplanting zal gevoeliger zijn dan een plant in een diepere container.

Als je de bomen in een winterberging zet, een afgesloten ruimte, de serre bv., blijf deze dan verluchten want stilstaande lucht werkt schimmels in de hand.

Geen grote snoei- of plooiwerken doen tenzij een goede en volledige winterbescherming kan geboden worden.

Februari kan en is de laatste jaren warmer en zonniger dan gemiddeld. De bomen komen vroeger terug in actie en verpotten is al mogelijk voor sommige. Selectie van de bomen welke verpot moeten worden en in welke pot is reeds gebeurd in de maanden ervoor. Hou voor de verpotte exemplaren wel een plaatsje vrij in de winterberging. Het weer kan snel omslaan. Vorst en (koude) wind kunnen deze absoluut niet aan.

Een warrige samengedrukte massa wortels kan ook gecorrigeerd worden.

Bedraden en openspreiden laten toe om de boom in een ondiepere pot te planten.

Doordat de bomen reeds kunnen beginnen botten en de sapstroom terug op gang komt, is snoeiwerk praktisch uit den boze. Acers dreigen zelfs dood te bloeden. Vergis u ook niet met de term "wintersnoei". Dit gebeurt aan het eind van de herfst/begin van de winter, net na de bladval.

Alle dode delen, jin, shari & uro's kunnen wel een onderhoudsbeurt krijgen als dat nog niet is gebeurd bij het winterklaar maken

Zulk een dichte wortelkluit moet nodig uitgekamd en gesnoeid te worden.

"Nieuw schoeisel" voor deze lork. Klaar voor het nieuwe groeiseizoen.

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Een jaartje Zelkova. Slot.

Tekst en foto's: Marc De Beule

Het jaar is rond. De cyclus kan helemaal opnieuw beginnen. Met dat verschil dat ze weer een stapje dichterbij het doel van hun carrière, namelijk door het leven gaan als kwaliteitsbonsai. Maar het hele proces is op zich al genieten. En als er herfstkleuren bovenop komen is dat absoluut een pluspunt.

In de regel domineren dieporanje en bruin bij de herfstkleuren. Maar de variatie in tinten kan veel groter zijn.

De foto werd dezelfde dag genomen als de bovenstaande. Bij dit boompje zit er nog veel groen in de bladeren. Het verkleuren begint niet op hetzelfde moment. Na de bladval worden de potten gekuist en worden de takken opgebonden voor het overwinteren. De cyclus kan opnieuw beginnen.

Variatie binnen een groep zaailingen uit 2016. Van geel tot heldergroen, het hele pakket is aanwezig. De grote kleurenfinale vlak voor de winter.

Uitdaging

De nieuwe uitdaging was blijkbaar erg lastig. De reacties kwamen beperkt binnen.

We hernemen nog even de foto's van de 'halve' Juniperus.

Eerste bijdrage

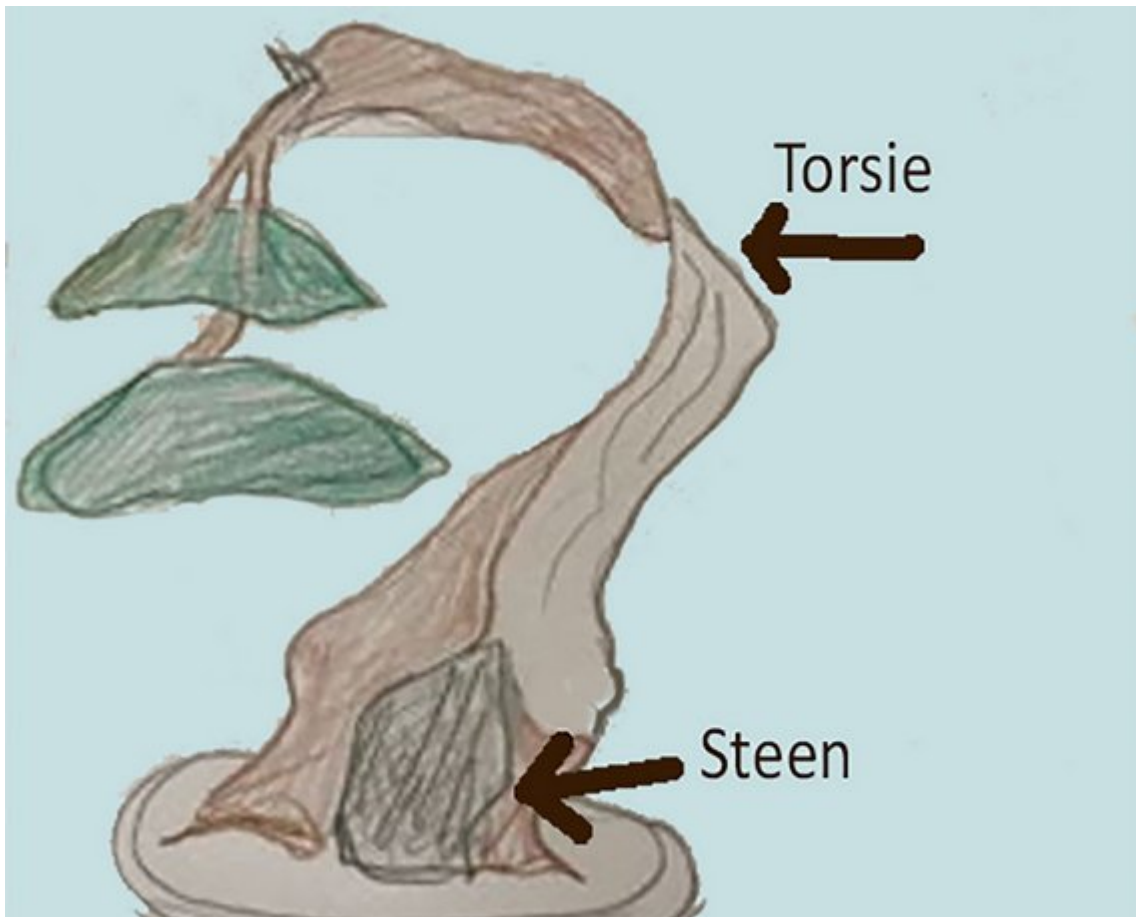
Doorgaans heb ik geen idee, maar dit keer zag ik wel een bonsai in de boom.

Ik zou de stam nog verder uithollen zodat het meer gebogen kan worden, Door een systeem van draden in lengte en omwikkelen, zou ik de stam torderen, en wat buigen, zodat de levende ader boven weer zichtbaar wordt.

De wankelende wortelvoet zou ik aanvullen met een passende steen, zodat de boom stabiel staat. Het kleinste takje jinnen en de tak die zich splitst opdelen in verschillende lagen. Mogelijk einde van de tak ook weer jinnen indien mogelijk.

Hopelijk maakt de (slechte) tekening dit verhaal wat duidelijker.

JL

Essentieel voor dit ontwerp zijn de torsie om de kruin op een andere positie te brengen en de steen om stabiliteit aan de stam te geven. ...

Tweede bijdrage

Het idee is om de plant op een steen te plaatsen. Ergens bovenaan zodat die van de rotswand lijkt te vallen. De drie gesteltakken kunnen dan naar omhoog, links en rechts gebogen worden om zo een kruin op te bouwen. Meteen kan een deel van de brede shari verborgen worden.

DBG

Upside down.

Derde bijdrage

De eigenaar kiest er uiteindelijk voor om voor een erg drastische oplossing te gaan. Aan de basis van de plant wordt nieuw loof opgeënt. Een deel van de stam zal met de tijd mogen blijven om een elegante jin te vormen. Maar dat is verre toekomstmuziek.

Er werden twee zoogenten gezet. Nu minstens twee jaar wachten om te zien of ze goed vergroeien. Pas dan mogen ze lof gemaakt worden en kan de vormgeving beginnen.

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen

Verslag algemene vergadering Afdeling Waasland - Paterskerk Sint-Niklaas

Tekst: Geert De Blende

Foto's: Marc De Beule / Patrick Van Hulle

De derde dag schiep God planten die zaden maakten en bomen die vruchten droegen. De zesde dag schiep hij de mens, die in de loop der tijd kerken bouwde om God te eren. Nu die kerken leeglopen, krijgen die steeds vaker een nieuwe bestemming. Als expositieruimte bijvoorbeeld, waarin een aantal van die planten en bomen – in miniatuurformaat – op een schitterende manier werden tentoongesteld.

De Paterskerk in Sint-Niklaas. Aan de buitenkant een onopvallend gebouw, geprangd tussen een parking en een alledaagse, kleurloze straat. Maar binnenin een oase van ruimte en licht. Vorig jaar was het nog nét niet. Niet alleen omdat corona roet in het eten gooide, maar ook omdat de renovatie en de omvorming van de kerk tot een eventlocatie nog niet klaar was.

Goede vrijdag

Hoe anders dit jaar. De vrijdag voor het bonsaiweekend gonsde het al vroeg in de ochtend van de bedrijvigheid in en rond de Paterskerk. Bestelwagens vol materiaal werden uitgeladen: tafelverhogers, werfhekkens die als afscheiding zouden dienen, doeken om dat alles te bekleden. De tafels waar de bomen op zouden komen, werden in rijen van twee aan de zijkanen opgesteld. Vooraan, in het midden, tafels waar de bezoekers iets zouden kunnen drinken. Helemaal achteraan tot slot, ook in het midden, als ware het het altaar, een grote alleenstaande tafel waarop een van de blikvangers van de tentoonstelling zou komen te staan: een imposant bos van haagbeuk.

Na de middag brachten de leden hun op voorhand geselecteerde bonsai, veertig in totaal. Die werden evenwichtig opgesteld op de tafels, voorzien van een blauwe loper, mooi gekalligrafeerde naamkaartjes en speelse accentplanten. Een bonte afwisseling van loofbomen en naaldbomen, in alle stijlen en formaten. Een elegante shohin-opstelling kregen een prominente plaats vooraan, net als een paar suiseki. In een kleinere ruimte ernaast, waar de workshops met Milan Karpisek zouden plaatsvinden, kwam een tokonoma te staan met ook daarin een

knappe groepsbeplanting van Japanse esdoorn.

's Avonds, na vele uren labeur, zagen de vele vrijwilligers die hadden helpen opstellen dat het goed was...

Bijna klaar. Rechts onderaan suiseki. Links onderaan nog wat plaatsen die op hun bomen wachtten.

Klaar voor opening. Achteraan het Carpinus-bos. Tussen de tafels voor de bezoekers en het bos nog een bonsai-eiland.

Elegante shohin-opstelling.

Detail van een paar naaldbomen, geflankeerd door een accent.

De ruimte waar de workshops zullen plaatsvinden wordt voorbereid.

Tokonoma met groepsbeplanting van Japanse esdoorn.

Alles behalve stille zaterdag en zondag

De twee dagen erna waren een onverhoopt succes.

Ontzettend veel bonsailiefhebbers vonden hun weg naar Sint-Niklaas. Vrienden, familie, leden van andere afdelingen, maar ook behoorlijk wat mensen die gewoon uit nieuwsgierigheid en interesse eens binnensprongen: het was heel de tijd een gezellig komen en gaan.

Al die bezoekers vergaapten zich aan stuk voor stuk gezonde, mooi vormgegeven bonsai, die in de hoge ruimte met een door de vele glas-inloodramen bijzondere lichtinval alle eer werden aangedaan. Ze flaneerden voorbij de bomen, becommentarieerden die, namen foto's.

Gingen op zoek naar de eigenaar en stelden vragen. Spitsten hun aandacht toe op een detail op een pot, konden zich een enkele keer zelfs niet inhouden om de vruchten van een kardinaalsmuts te beroeren. Velen nuttigden achteraf een drankje en praatten wat na. Uit alle reacties bleek eensgezind dat de bezoekers onder de indruk waren van zoveel pracht.

De vruchten van deze kardinaalsmuts oefenden een bijzondere aantrekkingskracht uit.

Gezellige drukte binnen...

... en buiten.

In totaal hebben zo'n vierhonderd mensen de tentoonstelling bezocht. De lotjesverkoop liep als een trein – er moesten er zelfs hals over kop worden bijgeprint. Zondagochtend moest de drank al worden bijgevuld. En op zondagavond waren de meeste bomen die werden aangeboden op de bonsaivlooiemarkt van eigenaar veranderd.

Na anderhalf jaar van corona-uitbraken, waarin velen hun hobby in de beslotenheid van de eigen bubbel hebben moeten uitoefenen, deed deze stijlvolle 'bonsai-uitbraak' ongelofelijk veel deugd...

Workshops Milan Karpisek

Milan. Ruwe bolster, blanke pit.

Geen algemene vergadering zonder workshops, dat spreekt voor zich. Dit jaar wist Afdeling Waasland Milan Karpisek te strikken. De 'bonsaieekeeper' van Bonsai Zentrum Heidelberg, die van zijn passie zijn beroep heeft gemaakt.

Milan is wat we gerust een ruwe bolster met een blanke pit kunnen noemen. Het uitzicht van een rocker (wat hij trouwens ook is, hij speelt in een hardrockband), maar zachtmoedig en attent.

Een houding die hij ook jegens bonsai hanteert. Dat viel meteen al op tijdens de gebruikelijke boombesprekingen aan het begin van de workshop. Hij bekijkt elke boom rustig, denkt na, gaat in dialoog met de eigenaar. Oppert een paar mogelijkheden, om daar vervolgens in overleg een uit te kiezen en op voort te werken.

Daarbij zet hij doorgaans het botanische centraal. Hij gelooft sterk dat door de juiste verzorging, de juiste aanpak van de boom, al veel van het werk gedaan is. Tijdens een discussie over de vormgeving van een van de bomen, zegt een van de deelnemers tegen Milan: "Jij bent in eerste instantie kunstenaar." Waarop Milan kordaat repliceert dat hij in eerste instantie eigenlijk verzorger is. Dat hij heel graag speelt met watergift, met mest. Met correcte, weldoordachte snoei. En dat, als je dat allemaal op een goede manier toepast, de vormgeving bijna vanzelf komt.

"Weet je dat ik in de zomer een hele dag water geef? In het Bonsai Zentrum staan 3000 bomen. Ik begin 's ochtends en tegen wanneer ik klaar ben, moet ik opnieuw beginnen. Maar het is ongelooflijk belangrijk werk. Ik bestudeer de bomen, kijk hoe ze reageren. Bepaal of ze nog wat extra water nodig hebben, of juist minder. Of ik bijkomend moet bemesten, of juist afbouwen. Dit is de basis van alles."

Hij streeft er ook niet naar dat iedereen op het einde van de workshop met een boom naar huis gaat die 'af' is, maar bereidt de boom voor op de volgende fase. Is dat finale vormgeving, kan dat uiteraard. Maar moeten er eerst andere zaken worden aangepakt, krijgt dat absolute voorrang.

Bij de meeste bomen die de revue passeren, heeft hij wel een opmerking in die zin.

Zo vond hij bij een fors uitgegroeide Taxus bijvoorbeeld dat het totaal geen zin had om met de bestaande takken aan de slag te gaan, maar

stelde hij voor om de meeste te verwijderen, en opnieuw te laten uitgroeien. Veel meer dan selectie en afzagen van de takken kon er dus niet gebeuren. Einde workshop.

Zelf had ik een Picea mee die ik had overgekocht van iemand die er vroeger wel al aan had gewerkt, maar de boom daarna had verwaarloosd. Het gevolg was een zware, dichte kruin, en een heel zwakke eerste tak. "Het allerbelangrijkste nu, is die eerste tak versterken", zei Milan.

"Anders ga je die na verloop van tijd verliezen, en dan raakt de boom uit evenwicht. Dus moet de kruin grondig maar slim gesnoeid worden, en moeten de fijne twijgen van de onderste tak met lichte draad omhoog worden gebracht. Dat gaat er op dit moment niet uitzien, maar dat is niet belangrijk. Het komt de gezondheid van de boom ten goede, en dat is nu het enige wat telt. Dat proces moet je jaar na jaar herhalen, tot wanneer de eerste tak even sterk en gezond is als de kruin. Daarna pas kan je verder."

Dit scenario herhaalde zich vaak: "Ik zou enkel met deze tak werken nu, en hier dan een marcot zetten." Of nog, bij een den: "Je loof zit helemaal buitenaan, ver weg van de stam. Je moet daar eerst op werken, door de juiste technieken te hanteren." Waarna hij geduldig uitlegt met welke techniek deze boom het best gebaat is.

En passant raadde hij ietwat schalks aan om "alle boeken over bonsai weg te gooien, tenzij het fotoboeken zijn, want elke plant is anders. Veel van de tips die daarin worden gegeven, kloppen doorgaans niet voor jouw boom, met zijn specifieke problemen, in zijn specifieke stadium. Dus beperk je tot de foto's, daar kan je inspiratie uit halen. Sla de tekst over."

Boombespreking.

Aan het werk.

Aan het werk.

Aan het werk.

Na het werk...

Tussendoor had hij ook nog wat sappige verhalen, bijvoorbeeld eentje over het Bonsai Zentrum Heidelberg. Zo vertelde hij dat de huidige eigenaar het gebouw en domein eigenlijk had gekocht met de bedoeling om er een bordeel in te vestigen. Het lag dicht bij het centrum van Heidelberg, terwijl klanten er heel discreet konden parkeren. Finaal heeft hij toch van dat plan afgezien, en maakte hij er een plaats van voor trouwfeesten, bedrijfsevents en andere bijeenkomsten. Veel van de gasten kwamen hem toen blijkbaar vragen: was dat hier vroeger geen bonsaicentrum? Daarop besloot hij om aan te knopen met de geschiedenis van de site en om een paar bonsai aan te kopen. Een paar werden er meer, en meer werden er veel. Die nu allemaal verzorgd worden door de vaardige handen van Milan.

Of hij gaat naar zijn auto en toont ons niet zonder trots een van zijn zelfgemaakte elektrische gitaren. "Bonsai is mijn beroep geworden, dus ik had een andere hobby nodig. Dat werd gitaarbouwen. Ik heb alles geleerd van YouTube." Het moet gezegd, het was een prachtexemplaar.

En zo waaierte de dag dus uit. Van bonsai over bordeel tot gitaar. En ging elke deelnemer huiswaarts, daarom niet met een afgewerkt exemplaar, maar wel met veel tips, een bijzondere ervaring en een ietwat andere opvatting over hoe het ook kan rijker.

bonsai

Vlaamse bonsaivereniging

Overal in Vlaanderen